BROEIHOPEN OMZETTEN VOOR RINGSLANGEN

CONVERTING BREEDING HEAPS FOR GRASS SNAKES

Anton van Woerkom

In maart dit jaar kreeg ik bericht van de Ringslangen Werkgroep Houten dat er weer vier zaterdagen waren gepland om de acht broeihopen voor ringslangen in het bos Nieuw Wulven bij Houten en Bunnik om te gaan zetten. Het leek me leuk om daar weer eens aan mee te doen. Dat had ik jaren geleden ook al eens gedaan, maar dat was toen in een ander gebied, ook in Houten.

Op de zaterdag die ik had uitgekozen was er tot mijn verbazing een grote groep van wel 30 à 35 vrijwilligers op af gekomen en velen daarvan waren ook al op een of meer van de andere zaterdagen geweest. Het was ook leuk om di-

Anton van Woerkom

In March this year I received a message from the Ringslangen Werkgroep Houten that another four Saturdays were planned to convert the eight grass snake breeding heaps in the Nieuw Wulven forest near Houten and Bunnik. I thought it would be fun to participate in that again. I had done that before years ago, but that was in a different area, also in Houten.

On the Saturday I had chosen, to my surprise, a large group of 30 to 35 volunteers had turned up and many of them had also been on one or more of the other Saturdays. It was also nice to meet several acquaintances, including some I only knew from the annual Snakedays.

Figuur 1. De restanten van de oude broeihoop van vorig jaar / Figure 1. The remains of the old breeding heap from last year.

Figuur 2. De compostlaag onder de broeihoop wordt geïnspecteerd op eierschalen / Figure 2. The compost layer under the breeding heap is inspected for eggshells

Figuur 3. De eerste eierschalen worden gevonden.
Figure 3. The first eggshells are found.

Figuur 4. Het resultaat van deze broeihoop.
Figure 4. The result of this breeding heap.

verse bekenden te ontmoeten, onder wie een aantal dat ik alleen van de jaarlijkse Slangendagen kende.

Op de afgesproken tijd werden er door de coördinator Els Tove uitgebreide instructies gegeven wat we precies gingen doen en werd de groep in drieën gesplitst, omdat er die ochtend drie broeihopen zouden worden omgezet. Inmiddels was de boer van de nabijgelegen boerderij Nieuw Slagmaat al druk bezig met het rondrijden van grote vrachten paardenmest, waarvan hij bij elke broeihoop een flinke berg stortte. Ook van blad- en tuinafval bleken er al flinke bergen te liggen. Met een andere wagen werd er tevens een grote hoeveelheid kruiwagens, rieken, grote scheppen, werkhandschoenen en andere hulpmiddelen uitgeladen. Els zelf had voor ruim voldoende koffie, heet water, koeken en andere lekkernijen gezorgd, omdat je van het harde werken toch ook snel dorst en trek krijgt.

At the agreed time, the coordinator Els Tove gave detailed instructions about exactly what we were going to do and the group was split into three, because three breeding heaps would be converted that morning. In the meantime, the farmer of the nearby Nieuw Slagmaat farm was already busy driving around large loads of horse manure, of which he dumped a large heap near each breeding heap. There were also considerable heaps of leaf and garden waste. A large amount of wheelbarrows, hayforks, large shovels, work gloves and other aids were also unloaded with another truck. Els herself had provided plenty of coffee, hot water, biscuits and other delicacies, because hard work also makes you thirsty quickly and get hungry.

After the instructions and the distribution of the tools, each group went to its assigned old breeding heap, which first had to be dug off to see how many eggshells it contained, after which a new one could be built in the same

Figuur 5. De ingrediënten voor de nieuwe broeihoop worden aangeleverd / Figure 5. The ingredients for the new breeding heap are delivered.

Figuur 6. De nieuwe broeihoop begint vorm te krijgen / Figure 6. The new breeding heap is starting to take shape.

Na de instructies en de verdeling van het gereedschap begaf elke groep zich naar de aan haar toegewezen oude broeihoop, die eerst moest worden afgegraven om te kijken hoeveel eierschalen erin te vinden waren, waarna er op dezelfde plaats weer een nieuwe kon worden opgebouwd, zodat de in het gebied aanwezige ringslangen er over een aantal weken hun eieren weer in konden gaan afzetten.

place so that the grass snakes present in the area could start laying their eggs again in a few weeks.

When we arrived at the breeding heap assigned to us, there was not much left of last year's proudly made breeding heap than a 'wigwam' of old branches. The rest of the material had decomposed into a nice layer of compost.

Figuur 7. De coördinator / Figure 7. The coordinator.

Figuur 8. Schatgraven in Houten / Figure 8. Treasure digging at Houten.

Bij de aan ons toegewezen broeihoop aangekomen, bleek er van de trotse broeihoop van vorig jaar niet veel meer over dan een 'wigwam' van oude takken. De rest van het materiaal was verteerd tot een mooie laag compost. De takken werden aan de kant gelegd en met rieken werd voorzichtig de bodemlaag uit elkaar gehaald. Het gaf echt het gevoel dat we aan het schatgraven waren en tot groot enthousiasme van de aanwezigen werden er vele lege eier-

The branches were put aside and the bottom layer was carefully broken up with hayforks. It really gave the feeling that we were digging for treasure and to the great enthusiasm of those present, many empty egg shells were found and collected in a container. These would be counted per breeding heap, so that when all breeding heaps had been converted, the total harvest of the area could be determined.

Figuur 9. Na een paar uur werken zijn we tevreden over de nieuwe broeihoop en hopelijk de ringslangen ook.
Figure 9. After a few hours of work we are satisfied with the new breeding heap and hopefully the grass snakes are too.

schalen gevonden en in een bak verzameld. Die zouden per broeihoop worden geteld, zodat als alle broeihopen waren omgezet, de totale oogst van het gebied kon worden bepaald.

Ondertussen was een deel van de groep ook al begonnen met het verzamelen van dode takken die het frame zouden vormen voor de nieuwe broeihoop, die zou worden opgebouwd met afwisselende lagen paardenmest, takken en bladafval. Met kruiwagens werden afwisselend paardenmest en bladafval aangevoerd en toen de hoop wat hoger werd, tilden twee vrijwilligers de kruiwagens omhoog en werd de inhoud bovenop de hoop gestort. Er werden ook steeds takken tussen gestoken om openingen te creëren voor de ringslangen die daar hun eieren wilden afzetten.

Toen de nieuwe broeihoop ongeveer op ooghoogte was, waren we tevreden en begonnen

In the meantime, part of the group had also started collecting dead branches that would form the frame for the new breeding heap, which would be built up with alternating layers of horse manure, branches and leaf litter. Horse manure and leaf litter were alternately brought in with wheelbarrows and when the heap got a little higher, two volunteers lifted the wheelbarrows and the contents were dumped on top of the heap. Branches were also always put in between to create openings for the grass snakes that wanted to lay their eggs there.

Once the new breeding heap was about eye level, we were satisfied and started clearing and spreading the leftover leaf litter and horse manure, leaving the area tidy again. All the tools and wheelbarrows were collected by Nieuw Slagmaat farm and stored in the attic in the stable, ready for the following spring.

Figuur 10. Het gereedschap en de kruiwagens worden weer opgeborgen op de zolder van de boerderij.
Figure 10. The tools and wheelbarrows are again stored in the attic of the farm.

Figuur 11. Een van de andere broeihopen.
Figure 11. One of the other breeding heaps.

we met opruimen en het verspreiden van de restanten bladafval en paardenmest, zodat het terrein weer netjes werd achtergelaten. Al het gereedschap en de kruiwagens werden door boerderij Nieuw Slagmaat weer opgehaald en op zolder in de stal opgeborgen, klaar voor het volgende voorjaar.

Een paar weken later hoorden we dat er in 'onze' broeihoop in totaal 352 lege eierschalen waren opgegraven en dat is een heel mooi aantal. Het aantal gevonden eierschalen kan per jaar soms flink verschillen met voorgaande jaren en bij elkaar opgeteld laten de acht broeihopen een langzame achteruitgang zien in vergelijking met een topjaar als 2019.

Dat de totale opbrengst minder is dan vroeger komt vermoedelijk doordat de zomers afgelopen jaren erg heet waren, maar vooral doordat het in het bos sinds de coronatijd erg druk is geworden en mensen de broeihopen ondanks een verbodsbordje van Staatsbosbeheer toch verstoren.

Figuur 12. Waarschuwingsbord 'Ringslangen broeihoop. Niet betreden' / Figure 12. Warning sign 'Grass snakes breeding heap. Do not enter'.

A few weeks later we heard that a total of 352 empty egg shells had been excavated in 'our' breeding heap, which is a very good number. The number of eggshells found can sometimes vary considerably from previous years and when added together, the eight breeding heaps show a slow decline compared to a top year such as 2019.

The fact that the total yield is less than before is probably because the summers have been very hot in recent years, but mainly because the forest has become very busy with walkers since the corona period and that people sometimes disturb the breeding heaps despite a prohibition sign from Staatsbosbeheer.